

Словенска терминологија данас

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

SCIENTIFIC MEETINGS

Volume CLXVII

DEPARTMENT OF LANGUAGE AND LITERATURE

Book 28

SLAVONIC TERMINOLOGY TODAY

Accepted at the 5th meeting of the Department of Language and Literature
of 30th May, 2017, on the basis of reviews presented by *Predrag Piper*
and *Rajna Dragičević*

Editors

PREDRAG PIPER, full member of the Academy
Dr VLADAN JOVANOVIĆ

BELGRADE
2017

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

НАУЧНИ СКУПОВИ

Књига CLXVII

ОДЕЉЕЊЕ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

Књига 28

СЛОВЕНСКА ТЕРМИНОЛОГИЈА ДАНАС

Примљено на V скупу Одељења језика и књижевности
од 30. маја 2017. године, на основу реферата
академика *Предрага Пипера* и проф. др *Рајне Драгићевић*

Уредници

академик ПРЕДРАГ ПИПЕР

др ВЛАДАН ЈОВАНОВИЋ

БЕОГРАД

2017

Издају
Српска академија наука и уметности
и
Института за српски језик САНУ

Уређивачки одбор

Предраг Пипер, редовни члан САНУ, Слободан Реметић, редовни члан АНУРС,
проф. др Мато Пижурица, проф. др Срето Танасић, проф. др Софија
Милорадовић, проф. др Рајна Драгићевић, доц. др Исидора Бјелаковић,
проф. др Викторија Людвигівна Иващенко, проф. др Сергей Викторович
Гринеv-Гринеvич, др Сергей Дмитриевич Шелов, prof. dr Ewa Wolnicz-Pawłowska,
к. ф. н. Вячеслав Константинович Щербин, др Марина Спасојевић и
др Владан Јовановић

Рецензенти појединачних радова

проф. др Слободан Реметић, редовни члан АНУРС, проф. др Гордана Јовановић,
проф. др Мато Пижурица, проф. др Људмила Поповић, проф. др Срето Танасић,
dr Peter Weiss, prof. dr Ewa Wolnicz-Pawłowska, проф. др Рајна Драгићевић,
проф. др Душко Витас, проф. др Сергей Викторович Гринеv-Гринеvич,
проф. др Софија Милорадовић, проф. др Александар Милановић, др Марта
Бјелетић, др Снежана Петровић, др Викторија Людвигівна Иващенко,
доц. др Исидора Бјелаковић, к.ф.н. Вячеслав Константинович Щербин,
др Владан Јовановић

Лектор и коректор радова на српском језику
Марија Селаковић

Коректура резимеа на енглеском језику
Clare McGinn Zubac

Превод и коректура резимеа на руском језику
Свејлана Гољак, Эльвира Анатольевна Сорокина

Коректура радова на руском језику
Эльвира Анатольевна Сорокина

Припрема за штампу
Милан Тасић

Тираж 400 примерака

Штампа
Службени гласник, Београд

САДРЖАЈ

Уводно слово 9

I. ПОГЛЕД НА РАЗВОЈ ТЕРМИНОЛОШКИХ И ТЕРМИНОГРАФСКИХ ИСТРАЖИВАЊА У СЛОВЕНСКИМ ЈЕЗИЦИМА. ПРАВЦИ У ТЕРМИНОЛОГИЈИ

Викторія Людвігівна Іващенко: Слов'янське термінознавство:
проблематика й перспективи розвитку 15

Эльвира Анатольевна Сорокина: Формирование теории
языка для специальных целей (ЯСЦ) 29

Сергей Викторович Гринев-Гриневич: Антропологистика
как современное развитие терминоведения 41

Кацярына Пятроўна Любецкая: Спецыяльная лексіка
беларускай мовы як аб'ект даследавання беларускіх
лінгвістаў у канцы ХХ – пачатку ХХІ стст. 51

Marta Małachowicz: Prace dyplomowe z dziedziny terminologii
i terminografii powstałe w instytucie komunikacji
specjalistycznej i interkulturowej uniwersytetu
warszawskiego w latach 2010–2015 61

II. ТЕРМИНОЛОГИЈА И РЕЧНИЦИ

Сергей Дмитриевич Шелов: Универсальный терминологический
словарь: новый тип терминологических словарей 71

Юрий Николаевич Марчук: Проблемы многоязычной
терминографии 85

Марија С. Ђинђић: Обрада лингвистичких и
граматичких термина у двојезичном описном
речнику (на примеру Новог турско-српског речника /
Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük) 91

Данко Шипка: Двојезична терминологија исламских термина	101
Рада Стијовић, Олга Сабо, Ранка Станковић: Речник САНУ као база термилошких речника (на примеру Речника кулинарства)	109
Володимир Володимирович Дубичинський: Терминографичні праці харківських лексикографів	125
Вячеслав Константинович Щербин: Отраслевая лексикография Беларуси	135

III. ГРАМАТИЧКА И ЛИНГВИСТИЧКА ТЕРМИНОЛОГИЈА

Јованка Радић: О логичким основама српских лингвистичких термина на <i>-ица</i> и <i>-ина</i>	149
Милош М. Ковачевић: О термину субјекат у србистици	173
Вељко Ж. Брборић: Српска правописна терминологија данас – у науци и настави	187
Драго Тешановић: Централни и периферни суфикси у српској дериватологији	197
Сања Ж. Ђуровић: Основни појмови морфематике српског језика	213
Марина Љ. Спасојевић: Појмовно-термилошки апарат при проучавању глаголског вида и сродних појава у србистици у светлу аспектолошких приступа	229
Наташа С. Вуловић: Употреба основних фразеолошких термина у српској (и словенској) лингвистици	243
Владан З. Јовановић: Српска терминологија у <i>Речнику словенске лингвистичке терминологије</i> из угла савременог стања српске лингвистике	253
Milan Harvalík: Slovánská onomastická terminologie v mezinárodním kontextu	267
Iveta Valentová: Slovenská onomastická terminológia	277

IV. СТАНДАРДИЗАЦИЈА ТЕРМИНА У ПРОШЛОСТИ И САДАШЊОСТИ. ТЕРМИНИ И КЊИЖЕВНОЈЕЗИЧКА НОРМА

Виктор Д. Савић: Српски називи документа у средњем веку – према самим документима (1189–1346)	291
Исидора Г. Бјелаковић: Синонимија у терминологији код Срба у 18. и 19. веку (математичка географија и астрономија)	305
Александар М. Милановић: Развој српске термилошке мисли у 19. веку: допринос Лазе Костића	317

Марина С. Јањић: Школска терминологија у дијахронијској перспективи	331
Ewa Wolnicz-Pawłowska: Problemy terminologiczne w działalności UNGEGN	343
Tanja Fajfar: Jezikovnokulturna ustreznost kot terminološko načelo	351
Mojca Žagar Karer: Terminološko svetovanje: izkušnje in perspektive	361
Lana Hudeček: Anglizmi u hrvatskome nazivlju	371
Milica Mihaljević: Terminologija kao deskriptivna ili preskriptivna znanost – stanje u Hrvatskoj	383

V. ТЕРМИН И ЛЕКСИЧКИ СИСТЕМ

Милорад П. Дешић: Специјална лексика и полисемија	407
Рајна М. Драгићевић: Детерминологизација као процес општег лексичког фонда	417
Mariusz Górnicz: Czy naukowcy z krajów słowiańskich lubią terminy metafory?	425

VI. ФУНКЦИОНАЛНА РАСЛОЈЕНОСТ ТЕРМИНОЛОШКОГ ИЗРАЗА – НАУЧНА, ПРОФЕСИОНАЛНА (СТРУЧНА) ТЕРМИНОЛОГИЈА И СПЕЦИЈАЛНА ЛЕКСИКА ДУХОВНЕ И МАТЕРИЈАЛНЕ КУЛТУРЕ НАРОДНИХ ГОВОРА

Ружица С. Левушкина: Лексеме из општег лексичког фонда као термини у сфери православне духовности	439
Альбіна Анатоліївна Ковтун: Способи непрямой номінації релігійних понять в українській мові	451
Ђорђе Р. Оташевић: Рад на српској слободнотидарској терминологији	461
Гордана Р. Штасни: Термини у домену нанотехнологије	469
Оксана Чмелікова-Газдошова: Субстантивовані прикметники в українській і чеській юридичній термінології	481
Бојана С. Милосављевић: Филозофска лексика у речнику и у говору	493
Милан С. Ајдановић: Грецизми у српском географском терминосистему	509
Валентина Федоровна Новодранова: Когнитивное моделирование терминосистемы предметной области знания	521
Ольга Михайловна Рылкина: Способы терминообразования русских нозологических терминов (на материале русскоязычной терминологии детской кардиологии)	529

Тамара Валентиновна Рожкова: Статус и типологизация глагола в медицинской терминологии	537
Елена Викторовна Рыжкина: О некоторых динамических процессах в современной русской терминологии	549
Маргарита Николаевна Лазарева: О соотношении интернационального и национального в научных названиях растений (на материале русского языка)	557
Оксана Вікторівна Нарушевич-Васильсва: Семантико-тематична та категорійно-поняттєва організація української термінології харчової промисловості	567
Драгана И. Радовановић: Од Вукове трпезе из његовог Рјечника до Матичиног једнотомника	577
Неђо Г. Јошић: Народни називи воћака код Срба и критеријуми њиховог раслојавања	587
Мирјана С. Петровић-Савић: Из географске терминологије Јадра	599
Ивана В. Лазић-Коњик: Лексика традиционалне културе према тематским пољима	613
Софија Ј. Мићић-Кандијаш: Лексиколошки и лексикографски аспекти превођења енглеских медицинских израза на српски	625

VII. ЕЛЕКТРОНСКЕ ТЕРМИНОЛОШКЕ БАЗЕ ПОДАТАКА И ЊИХОВА ПРИМЕНА У ТЕРМИНОЛОГИЈИ, ТЕРМИНОГРАФИЈИ И ЛЕКСИКОГРАФИЈИ. ТЕРМИНОЛОШКИ САЈТОВИ И ПОРТАЛИ

Александр Васильевич Зубов: Способы автоматического извлечения терминов из текста	639
Paweł Kowalski, Zofia Rudnik-Karwatowa: Wykorzystanie terminologii w systemie informacyjno-wyszukiwawczym językoznawstwa sławistycznego iSybisław	643
Maja Bratanić, Ana Ostroški Anić, Siniša Runjaić: Od baze do portala – razvoj nacionalne terminološke infrastrukture	657
Jana Levická: Počiatky slovenskej terminologickej databázy a jej súčasnosť a budúcnosť	667
Максим Олегович Вакуленко: Віртуальна українсько-російсько-англійська термінографічна лабораторія з фізики: сучасні лінгвістичні технології у фаховій мові	679

УВОДНО СЛОВО

Зборник пред нама настао је из реферата изложених на Међународном научном симпозијуму *Словенска терминологија данас*, који се одржао 11–13. маја 2016. године у Београду, у организацији Српске академије наука и уметности (Одељења језика и књижевности), Института за српски језик САНУ, Академије наука и умјетности Републике Српске (Одјељења књижевности и умјетности) и Матице српске. У Организационом одбору скупа били су: Предраг Пипер, редовни члан САНУ, Слободан Реметић, редовни члан АНУРС, проф. др Срето Танасић, проф. др Софија Милорадовић, проф. др Мато Пижурица, проф. др Рајна Драгићевић, доц. др Исидора Бјелаковић, др Викторија Људвиговна Ивашченко, к. ф. н. Вјачеслав Константинович Шчербин и др Владан Јовановић. Секретари Организационог одбора били су др Марина Спасојевић и др Мирјана Петровић-Савић, а научни секретари: Весна Ђорђевић и Бојана Томић. Будући да је један од основних циљева с којим је основано Друштво српске словесности био рад на стварању српске научне терминологије, одржавање Симпозијума у оквиру програма обележавања 175 година од оснивања Друштва, данас Српске академије наука и уметности, била је прилика изнова се подсетити овог важног догађаја.

На Међународном научном симпозијуму *Словенска терминологија данас* изложено је 63 реферата, а учесници су били из 11 земаља: Србије, Републике Српске (Босна и Херцеговина), Хрватске, Словеније, Пољске, Чешке, Словачке, Русије, Белорусије, Украјине и Сједињених Америчких Држава.

Првог дана, пре него што је Симпозијум званично био отворен, одржан је састанак чланова Терминолошке комисије при Међународном комитету слависта, по унапред припремљеном програму Комисије. На састанку Комисије, поред осталог, разговарано је о динамици рада на изради колективне монографије *Словенска терминологија крајем 20. и почетком 21. века* и изради библиографије радова из терминолошке лингвистичке проблематике за поменути период. Поред чланова Комисије, на Симпозијуму су учествовали домаћи и страни филолози из више лингвистичких дисциплина, будући да терминологија представља важан сегмент номенклатуре сваке појединачне науке, дисциплине, па тако и лингвистике у целини.

Скуп је отворен поздравном речју потпредседника Српске академије наука и уметности академика Љубомира Максимовића, а потом су поздравне речи упутили и представници других установа у својству организатора и покровитеља скупа: проф. др Слободан Реметић, редовни члан Академије наука и умјетности Републике Српске, др Миодраг Матицки, потпредседник Матице српске, проф. др Срето Танасић, директор Института за српски језик САНУ, и проф. др Љиљана Бајић у име Савеза славистичких друштава Србије и Међународног комитета слависта. На пленарној седници, којој су председавали академик Предраг Пипер, др Викторија Људвиговна Ивашченко и проф. др Срето Танасић, изложено је седам реферата, у којима су представљена истраживања у области терминологије из седам словенских лингвистичких средина: Украјине, Русије, Словеније, Белорусије, Пољске, Хрватске и Србије.

Другог дана скупа организоване су две паралелне секције, уобличене у два преподневна и два послеподневна блока. Након сваког блока предвиђена је и реализована петнаестоминутна дискусија. У оквиру прве секције изложено је деветнаест реферата, у којима су обрађивани проблеми из лингвистичке терминологије у словенским језицима, затим представљене анализе термина из разних области знања и стваралаштва из угла етимологије, историјског развоја и савременог стања, анализирана практична питања упоредне и вишејезичне терминологије и терминографије. У оквиру друге секције, изложено је деветнаест реферата, у којима су обрађене теме везане за место термина у лексичком систему словенских језика, упоредно изучавање терминолошких система, израду терминолошких електронских база и портала, као и израду терминолошких речника.

Током трећег дана скупа паралелне секције подразумевале су преподневни и један послеподневни блок (само у првој секцији), након којих је, такође, организована петнаестоминутна дискусија. У оквиру прве секције изложено је дванаест, а током друге секције седам реферата. У рефератима су обрађиване теме које се односе на функционалну раслојеност терминолошког израза, затим питање терминологије у језицима специјалне намене, проблем интернационализације и национализације у терминологији словенских језика итд. С обзиром на славистичку природу скупа, теме реферата, као што је било очекивано, у првом реду биле су посвећене дескриптивним, нормативним и компаративним аспектима словенске терминологије данас и у њеној историји.

Радови представљени у овом зборнику одражавају главне токове у којима се у словенском свету данас развија терминологија схваћена у два основним значењима – као 1) уређен систем специјалних лексичких јединица у служби одређене науке, струке, духовности, уметности и сл. и као 2) аутономна лингвистичка дисциплина која се бави изучавањем термина као

јединица термилошког система. Садржај зборника чине радови који су груписани у оквиру следећих целина: *I. Поглед на развој термилошких и термилографских израживања у словенским језицима. Правци у терминологији, II. Терминологија и речници, III. Грамаћичка и лингвистичка терминологија, IV. Стандардизација терминологије у прошлости и садашњости. Термини и књижевнојезичка норма, V. Термин и лексички систем, VI. Функционална слојеност термилошког израза – научна, стручна (професионална) терминологија и специјална лексика духовне и материјалне културе народних говора, и, као последње поглавље, VII. Електронске термилошке базе података и њихова примена у терминологији, термилографији и лексикографији. Термилошки сајтови и портали.*

Овај симпозијум била је zgodна прилика да се сагледа српска терминологија у ширем словенском лингвистичком контексту, да се погледа оно што је досад урађено и оно што још треба урадити. С друге стране, учешће великог броја домаћих лингвиста на скупу и објављивање њихових радова у овом зборнику омогућује да се српска лингвистика у пољу терминологије на ваљан начин представи широј словенској публици.

Уредници

ЦЕНТРАЛНИ И ПЕРИФЕРНИ СУФИКСИ У СРПСКОЈ ДЕРИВАТОЛОГИЈИ

Драго Тешановић*

У овоме раду детаљно су описани и табеларно приказани централни и периферни суфикси у српском језику. Табела која је овде приложена потврђује теорију професора Стевановића, као и свих његових дериватолошких присталица, да је централни суфикс у српском језику суфикс *-ица*. Дакле, у окриљу творбене категорије *nomina agentis* и творбене категорије *nomina attributiva*, суфикс *-ица* заступљен је у свим категоријама и поткатогијама, изузев у поткатогији *nomina augmentativa*. Суфикс *-ка* улази у окриље централних суфикса, када су у питању творбене категорије, док код неких поткатогија без обзира да ли су објективне или субјективне квалификације суфикс *-ка* није заступљен, али то га не дисквалификује да са суфиксом *-ица* чини окосницу централних суфикса у српском језику.

Кључне ријечи: творбене категорије *nomina agentis*, *nomina attributiva*, централни суфикси, суфикс *-ица* и суфикс *-ка*

Увод

У српској дериватолошкој литератури налазимо низ научних радова, као и монографија који представљају ову научну дисциплину. Ипак, два су значајна домета српске дериватологије: Белићева расправа о поријеклу и употреби аугментативних суфикса у словенским језицима (Белић 1901: 134–206) и Бошковићева монографија под насловом Развитак суфикса у јужнословенској језичној заједници (Бошковић 1936: 1–154). Оба та истраживања, наисте, налазе се у основи модерне дериватолошке словенске науке, прије свега лингвистичке разраде проблема диференцијације словенског језичког свијета по подацима творбе ријечи“ (Вендина 1990:6), али и по другим значајним теоријским доприносима. Тако се, рецимо, по Бошковићевим налазима јужнословенска језичка заједница издваја из цјелине словенског свијета серијом „уникалних“ суфикса (*-ача*, *-ара*, *-ља*, *-оћа*), али и специфичном дистрибуцијом неких суфикса који имају и заједничко словенско поријекло и општесловенску распрострањеност. Неки од таквих суфикса, наисте, функционално се сматрају јужнословенским, мада је и та група језика по многим творбеним

---

* Филолошки факултет универзитета у Бањој Луци; drago_tesanovic@yahoo.com

појединостима изразитије диференцирана (нпр., суфикс *-иц(a)* у локационом значењу, *-иц(a)* у моционом, суфикси с елементима *-ц*, и *-ч* у деминутивном значењу) (Вендина 1990: 6). На сличној линији налази се и позната расправа И. Лекова (1958), а последњих тридесетак година дериватолошка истраживања у словенском свијету доживјела су изузетно снажан размах, посебно послје опсежних расправа о творби ријечи у чешком и руском језику (Dokulil 1962; Daneš et. al. 1967), али и у неким другим словенским језицима. Све појединости о којима говоримо утицале су на то да се дериватологија током посљедњих деценија све изразитије почиње конституисати као засебна област лингвистичких истраживања, што је досад било ограничено и, отуда, знатно отежано њеном повезаношћу и испреплетеношћу са другим већ осамостаљеним дисциплинама – какве су морфологија (са морфонологијом), лексикологија и синтакса. Што се, међутим, тиче прилика у српском језику, мора се имати у виду традиционална запостављеност дериватолошких истраживања у односу на друге области језика, као и одсуство системског и континуираног рада у овој области. У овакву тврдњу можемо се увјерити ако, рецимо, прегледамо Енциклопедијски рјечник лингвистичких назива, у чијем су Уводу назначене струке области из којих су обрађени термини: међу њима налазимо „фонетику, морфологију, синтаксу, лексикологију, лексикографију, дијалектологију“ (Симеон 1969: 13–34), а термин „дериватологија“ се и не помиње (мада се у рјечнику, разумије се, налази много одредница из тога термилошког система).

Имају ли се на уму све те околности, треба ипак рећи да су главни правци дериватолошких истраживања јасно назначени и многи полазни ставови сматрају се пречишћенима, а међу њима истакли бисмо оне који се тичу саме природе суфикса као језичког средства.

Суфикс је језичка јединица која се може посматрати у оквиру тријаде: форма – значење – функција. Као значење суфикса, при том, схвата се она компонента изведене ријечи која се изражава уз помоћ суфикса (жен-а и жен-иц-а). Када је, међутим, ријеч о функцији суфикса, треба рећи да она може бити врло разнородна, али се из ње могу издвојити двије најопштије: а) структурална – која се своди на граматичку, или морфолошку и деривациону функцију (при чему се у првом случају суфикс показује као индикатор припадности изведенице одређеној врсти ријечи, док се у другом случају он појављује као елемент којим се формира нова језичка јединица) и б) семантичка – која може бити „објективизирана“ (тј. „реално семантичка“) и „субјективна“ (тј. експресивна). Када је ријеч о првој функцији, треба рећи да се она своди на то да се суфиксом мартира значење по неком обиљежју шире или уже одређеном („лице“ – „лице по професионалној припадности“), док се експресивна функција своди на изражавање става говорног лица према објекту номинације (*цур-а* – *цур-еӣ-ак* – *цур-еӣ-ин-а*).

Мање је, међутим сагласности међу дериватолозима о главним карактеристикама творбеног система једнога језика као цјелине. Ми ћемо овдје покушати да представимо модел творбене анализе који смо покушали примијенити у овом раду.

Полазећи од тога да се у разматрању творбеног система једнога језика, по различитој хијерархији, могу примијенити различити класификациони критерији, ми смо се опредјелили за рјешење по коме ћемо творбено – семантичко макропоље посматрати као творбену категорију, а одговарајућа микропоља као творбене поткатогије. За такав поступак оправдање налазимо у чињеници да се наше истраживање не односи на цјелину творбенога система него само на онај његов сегмент који се тиче означавања лица у прозном дјелу Б. Попића.

Творбена категорија се, иначе, може дефинисати и као „укупност изведеница које се у оквирима творбеног разреда издвајају према лексичко-граматичким својствима мотиватора“, а које се могу изводити „од именица, придјева, бројева, замјеница, глагола, прилога итд.“, (Немченко 1984: 146–147). Творбену категорију слично дефинишу и неки други аутори: од творбеног типа она се разликује тиме што није везана јединством форманта (Докулил 1962: 202–204).

Поред наведене класификације, у литератури налазимо и другачије класификационе поступке у анализи творбеног система језика. Тако, на примјер, М. Докулил као прво, „основно диференцијално обиљежје при формирању творбеног система истиче начин творбе изведених ријечи, а лексичко-граматички карактер изведеница, њихову припадност одређеној врсти ријечи ставља на друго мјесто“ (Dokulil 1962: 218). Г. С. Зенков у основу организовања творбеног система језика, тј. у основу класификације изведених ријечи, ставља „јединство лексичко-граматичког обиљежја мотивирајућих ријечи у споју, јединству са творбеним начином, средством, поступком“ (Зенков 1969: 76). С обзиром на то да неке изведене ријечи могу непосредно да се мотивишу разним мотиваторима, тј. мотивирајућим ријечима које се односе на разне врсте ријечи, а такође и то да многе изведенице могу имати разна творбена значења, у низу случајева једна иста ријеч (у потпуности или у засебним лексичко-семантичким варијантама) може да се односи на разне пододјелке творбеног система језика (на разне творбене разреде, категорије, низове, групе). На основу изнесених констатација, а у складу са циљем овога рада, нас ће интересовати оне творбене категорије које се у српском језику остварују творбеним средствима. Творбена средства су основа, префикси и суфикси.

Структура творбене категорије у принципу је увијек двочлана. Појава која треба да буде номинована увијек се на почетку укључује у одређену појмовну касу, која у датом језику има свој категоријални израз, а затим се у оквирима те класе она одређује неким обиљежјем. Класа улази у творбену

структуру појма као оно што се одређује (творбена основа), а формант као онај елеменат којим се база одређује. Творбена основа увијек је проста, док формант може бити прост или сложен. У српској дериватолошкој литератури налазимо термине „творбена основа“ и „творбени формант“, што у руском језику одговара терминима „мотивирајућа основа“ и „творбени формант“. Творбени формант је, како у формалном тако и у семантичком погледу, најмањи творбени елемент међу осталим елементима по којима се нека ријеч разликује од ријечи које су у мотивационој вези с њим.

У овоме раду даћемо табеларни приказ творбених категорија и поткатегорија у монографији под насловом Творбене категорије и поткатегорије у језику Бранка Ћопића (Тешановић 2003:1–239). На табеларном приказу детаљно је приказана распрострањеност централних и периферних суфикса у прозним остварењима Бранка Ћопића. Ексерцирану грађу испоређивали смо лексикографским дјелима нашега српскога језика, те с правом можемо казати да је језик Бранка Ћопића репрезентативан и да може послужити младим истраживачима као модел при проучавању творбених категорија. Дакле табеларни приказ као модел могао би да послужи при проучавању било ког писца у нашој књижевности, без обзира да ли би се интересовање односило на творбену категорију или поткатегорију, а понекад и при проучавању једног суфикса.

На табели су приказани централни суфикси, осредње заступљени суфикси, као и периферни суфикси. Из наведене табеле није тешко примијетити да је централни суфикс у српском језику безрезервно суфикс *-ица*, а потом суфикс *-ка*, док су периферни *-еж*, *-це*, *-ло* и сл. Ову табелу преузели смо из књиге Творбене категорије и поткатегорије у језику Бранка Ћопића, аутора Д. Тешановића, страна 15.

Nomina agentis

У литератури посвећеној разматрању функционисања творбене категорије *Nomina agentis* прилично је неуједначено дефинисан проблем о коме говоримо. Тако, на примјер, прилично упрошћену дефиницију налазимо код С. Николића, који као *nomina agentis* или имена радника третира „све именичке изведенице од глаголских општих делова које својом појмовном структуром упућују односно означавају некога или нешто као носиоца глаголске особине, тј. процеса у најширем смислу те речи“ (Николић 1966/67: 28). Слично о овој категорији говоре и неки други аутори: „Остаје пет продуктивних форманата за творбу именица које значе вршитеља радње: 1. *-ац* (лац), 2. *-ач*, 3. *-ар*, 4. *-ник*, 5. *-тељ*. Они нису сви једнако богати ни ограничени једино на творбу *nomina agentis*“ (Јуришић 1963: 183). Ипак, у дериватолошкој

науци постоје и нешто другачије научне тезе. Тако С. Бабић каже: „ У српскохрватском се језику *nomina agentis* углавном граде са суфиксима -ац, -ач, -ар, -аш, -ич, -ло, -ник и -тељ“ (Бабић 1977: 11–18).

С друге стране, оне појединости које се овдје идентификују као *nomina agentis* другдје се посматрају нешто другачије и знатно прецизније: категорији *nomina agentis* припадају само именице – носиоци дејства, док се друга творбена значења из ње издвајају, на примјер имена носилаца активног дјеловања на предмет – *nomina actoris*, имена носилаца својства – *Nomina attributiva*. Такав поступак примијењен је у истраживању чешког (Данеш 1967) и према нашим увидима, руског језика (Нещименко 1987: 3–273). Због тога смо и ми покушали да сличну дистинкцију уведемо и у своје истраживање.

Nomina agentis означава имена вршилаца радње, и укључује најчешће именице од глаголске основе. Друкчије речено, у ову творбену категорију улазе све оне изведенице које означавају вршиоца глаголске радње и имају глагол у општем дијелу. Понекад се дешава да се поред обичног вршиоца глаголске радње развијају и значења занимања, тј. професије, значења каквих особина и сличне семантичке нијансе, иако је у основи присутна глаголска радња. Ми смо у творбену категорију *nomina agentis* укључили оне изведенице које означавају вршиоца радње.

Суфикс -ица

Термином *nomina agentis* зову се имена лица која у мотивирајућој ријечи имају агенс. Облик мотивирајуће ријечи, притом, једнак је глаголској основи којом се означава нека радња којом се изводе прије свега, имена – називи вршиоца радње у потпуном смислу ријечи. Ова творбена категорија код већине суфикса у српском језику заузима централно мјесто. Семантички опсег суфикса -ица, међутим, прелази и на неке друге творбене категорије и поткатоорије. Суфикс -ица улази у круг најпродуктивнијих творбених средстава за обиљежавање лица у српском језику (Стевановић 1975: 524), при чему се њиме изведенице „творе од именица, придјева, бројева, глагола и прилога, а судјелује и у префиксално – суфиксалној и сложено – суфиксалној творби“ (Бабић 1986: 135). Из те чињенице произилази и његова широка заступљеност у свим творбеним категоријама за означавање лица, а због тога, не само у српском него и у другим словенским језицима, постоји велики број расправа и чланака о поријеклу, структури и његовим функцијама.

Наш материјал показује да је суфикс -ица веома распрострањено средство деривације које служи за уобличавање творбено-семантичке категорије: *nomina agentis*. У оквиру ове творбене категорије изводе се именице од глаголске основе по једном творбеном моделу и то од основе радног глаголског придјева. Ево неколико таквих примјера:

NOMINA ATTRIBUTIVA												
	Nomina agentis	Nomina professionalia	Nomina Qualitatis	Nomina Collectiva	Nomina possessiva	Nomina Patientis	Nomina nationalia	Nomina Regionalia	Nomina deminutiva	Nomina hypocoristica	Nomina augmentativa	Nomina Pejorativa
-ача			+									+
-аш	+	+	+							+		
-тељ	+	+	+									
-оња			+					+				+
-уља												+
-еља												+
-ља	+	+	+									
-ја			+	+						+		
-ија			+	+						+		+
-лија	+	+	+	+				+				
-ција	+	+										
-че			+							+		
-иша										+		
-уша			+		+							
-ло			+							+		
-ад				+								
-екања							+					+
-це										+		
-еж				+								
-ист-а			+		+							

- 1) И по мишљењу читаве наше раковске насеобине Раковице, тај сом је један обичан лопов и *варалица* (ПИЗК 91).
- 2) Био је то илустратор дјечјих књига и листова, превијано спадало, љепотанко и надахнути *измишљалица* и лажовчина (СЈЗ 276).
- 3) Бјежи ујак Илија, несрећни ујак, негдашња запричана шумска *луњалица*, који се данас сав саплео у томе, да сачува шачицу врановачких живота (ГБ 187).
- 4) Јављају се жандари пјесници, а није ријеткост да се за испомоћ узме нека *намишљалица* из села, која се истакла у опјевавању разних сеоских догловштина (БСБ 100).
- 5) Ајме мени, зар тако далеко! – закука Јовандека – лако је за те, ти си *одалица*, свјетски човјек, а ја сам сељак домаћин, кућанин (ГБ 157).
- 6) Да бар знате шта помоћи *ћричалице* (ОМ 204).
- 7) Како да не постане и *свађалица*, и пијаница и торбоња и устаничка пљачкашка перјаница, кад су му тако немилосрдно покрали и огољели младост (НТБС 282).
- 8) Вала нек не може! – осмели се Војкан Стевандић, упорна *ћућалица*, као да збацује с леђа дотешчало бреме (ОО 261).
- 9) Жела је уједначено и лагано без оне ватрене живахности коју свака млада *жетелица* покаже кад се нађе у повећем друштву посленика па је подстиче и дражи сваки покрет око ње (ОО156).
- 10) Била је читава састављена од партизанских дезертера и разних *ћребјеглица* из околних села која су се склањала испред Тигра и његових комесара (ГБ 142).
- 11) Тако самилосно и родбински тјеши злоуку Јању Врановчанку она Јања, коларова кћерка, вјечита бјегуница с Врановине, несуђена «А,ериканка», која је и вечерас босонога кренула у ново бјекство (ГБ 194).
- 12) У Старчевића кући та прогоњена сиротица је у ствари једна милолика оката четрнаестогодишња дјевојка *избјеглица* из Гламоча (ОО 218).
- 13) А *ћпридошлица* никад никог не стијесни и не истисне (П76).
- 14) Јања, њезина вјерна пратилица, ћутала је прибијена уза њу попут озебла немушта живинчета (ЉиС 390).

Код свих наведених изведеница у функцији мотивирајуће ријечи је, као што смо рекли, радни глаголски придјев, који овим изведеним ријечима, прије свега, обезбјеђује значење вршиоца радње. Истина, у појединим случајевима изведеница добија и друге семантичке нијансе које могу бити контекстуално одређене. Тако изведене *ријечи варалица, измишљалица, луњалица, намишљалица, одалица*, поред основног значења вршиоца радње, имају и нијансу пејоративности. Још неке изведенице показују одређене семантичке специфичности, као, на примјер, *избјеглица, пребјеглица* и *придошлица*, које су доживјеле извјесну семантичку модификацију у смјеру промјене значења агенса услед измјене свога сопственог стања неким чином у прошлости.

Суфикс *-ка*

Суфикс *-ка* најстарији је словенски моциони суфикс. Он је врло продуктиван у служби именица женскога рода код неких творбених категорија.

Овај његов моцион карактер је општесловенског поријекла. Са моционом функцијом овај суфикс, осим у словеначком, како каже Р. Бошковић, јавља се у свим словенским језицима. Донекле и у овој служби, у српском језику, њега замјењује суфикс *-ица*. Ипак, он се користи у српском језику за извођење именица женског рода као назива ималаца занимања и вршиоца радње. Суфиксом *-ка* граде се именице „од именица, глагола, бројева и прилога суфиксалном, префиксално – суфиксалном и разним типовима сложено – суфиксалне творбе“ (Бабић 1986: 238).

О суфиксу *-ка*, односно о његовом поријеклу, функцијама, значењу и распрострањености и сл. говорили су многи дериватолози. Свакако да посебно мјесто заузима Р. Бошковић, који у студији „Развитак суфикса у јужнословенској језичној заједници“ расправља о суфиксу *-ка* и са синхронијског и са дијахронијског аспекта. По угледу на Р. Бошковића о суфиксу *-ка*, као и о другим суфиксима, сличне погледе заступали су и многи други дериватолози, како страни тако и домаћи (Вендина 1990: 1–201; Земская 1973: 1–304; Терзић 1990: 16; Матијашевић 1987: 109–116). Како се творба ријечи с временом конституисала у засебну научну дисциплину, већу пажњу привлачили су суфикси и њихово конфронтативно проучавање. Конфронтирањем су дериватолози долазили до важних сазнања, не само из творбе ријечи него и из лексикографије, лексикологије, морфонологије, семантике и других научних дисциплина.

У већини словенских језика суфикс *-ка* дериватолози сврставају у ред фреквентних, централних суфикса. Конфронтативни начин истраживања у сродним језицима „не искључује интервенцију дијахроног фактора у циљу бољег сагледавања системских и функционалних односа међу тим језицима“ (Терзић 1990: 16).

При конфронтативном начину истраживања сродних језика истраживачи се не задржавају само на констатацији разлика или сличности, већ их и објашњавају, често и са дијахроног и синхроног становишта. Овдје ћемо се позабавити само неким од њих. У студији „Наставки со експресионо значење кај именките“ (Марков 1971: 247–254), констатује се да суфикс *-ка* заузима централно мјесто у македонском језику. Аутор, између осталог, истиче да поред више значења и функција, суфикс *-ка* има основно деминутивно и хипокористично значење. У оквиру студије „Диференцијација словенских језика по подацима творбе ријечи“ Т. И. Вендина износи такође интересантна запажања. Говорећи о централним суфиксима у словенским језицима, она расправља о три творбене категорије: мутацији, модификацији и транспозицији (Вендина 1990: 27). Међутим, у вези са суфиксом *-ка* она посебно наглашава да су основна његова значења у свим словенским језицима, осим у српском језику, деминутивна и феминативна. Вендина истиче да у „српском језику суфикс *-ка* има феминативно значење“ (Вендина 1989: 46). Овдје би

требало поменути опсежну студију Стјепана Бабића у којој се са више аспеката расправља о суфиксу *-ка*. Међутим, његова основна пажња усредсређена је на однос мотивирајуће ријечи и суфикса *-ка* (Бабић 1986: 238–248).

Међу српским истраживачима о суфиксу *-ка* писали су како дериватолози тако и аутори нормативних граматика. И једни и други се слажу у томе да је суфикс *-ка* један од продуктивнијих суфикса у српском језику. Тако Јелка Матијашевић, проучавајући овај суфикс са конфронтативне тачке гледишта, констатује да он, за разлику од руског, у српском језику, поред деминутивног, изражава и пејоративно и аугментативно значење (Матијашевић 1970: 563). У оквиру српског језика, са лексичко-семантичког плана, детаљан опис структуре значења и функција суфикса *-ка* дала је Олга Ристић (Ристић 1969: 70). А о разноврсности значења суфикса *-ка* налазимо обиље примјера у великој Стевановићевој граматици (Стевановић 1975: 479–483).

У свим досадашњим дериватолошким расправама, колико је нама познато, аутори су у оквиру постављених тема повремено, или успутно, говорили о структурним и функционалним карактеристикама суфикса *-ка*, али често са таквих позиција које им нису у довољној мјери дозвољавале да објасне и протумаче поједине особености овога суфикса. Пошто се наш задатак састоји у томе да, прије свега, протумачимо суфиксе за означавање лица, отуда ћемо и суфиксу *-ка* прићи са становишта његове функционалне усмјерености за означавање људских бића. Друкчије речено, ми треба да извршимо прецизнији и детаљнији увид у функционисање двију творбених категорија: *nomina agentis* и *nomina attributiva*, гдје суфикс *-ка* на хијерархијској вриједносној љествици заузима једно од водећих мјеста.

Nomina agentis означава имена вршилаца радње. У науци о творби ријечи обухвата, најчешће, именице изведене од глаголске основе, које означавају вршиоца радње. Ово значење налази се у основи многих именица које означавају имаоца занимања, или носиоца каквог звања. Друкчије речено, у ову творбену категорију улазе све оне изведенице које означавају вршиоца глаголске радње и имају глагол у општем дијелу. С обзиром на значење глагола који је у основи изведенице којом се казује нека радња, неко збивање или стање, нека особина добијена понављањем, односно сталним вршењем глаголске радње, изведена ријеч од таквих глагола добија различите значењске нијансе. Међутим, у извјесним случајевима, у зависности од даљег семантичког развоја саме изведенице, заправо од даљег њеног пуњења новим семантичким обиљежјима, долази до потискивања првобитних значења, али не увијек. Тако се понекад дешава да се поред обичног вршиоца глаголске радње развијају и значење занимања, тј. професије, значења каквих особина или неке друге сличне семантичке нијансе, иако је у основи увијек присутна и одређена глаголска радња. Имајући ово у виду, ми смо у творбену категорију *nomina agentis* укључили само оне изведенице које означавају вршиоца

Nomina attributiva

У оквиру творбене категорије *nomina attributiva* у творбеној основи налази се придјев, а да у неким случајевима може бити и нека друга мотивирајућа ријеч. У овој творбеној категорији мотиватор је носилац особине која у себи садржи квалификативно непроцесуално обиљежје при чему у зависности од основе мотивирајуће ријечи, која поред придјева може бити именица, глагол и веома ријетко замјеница. Тако се овим изведеницама могу изражавати нека спољашња обиљежја (изглед), нека карактерна црта, наклоност, навика, нека негативна или позитивна или стечена особина у вези са средином. Сва ова значења, на свој начин, могу се представити у неколико разноврсних квалификативних поткатегија. Тако смо у оквиру творбене категорије *nomina attributiva* утврдили постојање више поткатегија и то:

а) по критерију „објективне квалификације“: *nomina professionalia*, *nomina nationalia*, *nomina regionalia*, *nomina qualitatis*, *nomina patientis*, *nomina possessiva*, *nomina collectiva*.

б) по критеријуму „субјективне квалификације“: *nomina deminutiva*, *nomina hupocoristica*, *nomina augmentativa*, *nomina pejorativa*.

Творбене поткатегије представљају разноврсност и оптерећење суфикса на примјерима изведених ријечи у језику нашега писца. У оквиру ових поткатегија изведенице показују распрострањеност суфикса без обзира на њихову номинацију или квалификацију. Хијерархија суфикса са становишта капацитета њихових творбених поткатегија указује на то да у језику Б. Ћопића налазимо суфиксе чији је капацитет максимално заступљен и оне код којих је капацитет незнатан. За утврђивање значења ових или оних творбених типова у општој структури творбене категорије као хијерархијског система потребно је користити се опозицијом центар – периферија. Проширујући ову опозицију на творбену категорију као на хомоген систем, ми смо у њеном саставу издвојили два функционална дијела: центар или организирајуће језгро и периферију. Из тог угла гледања размотрили смо инвентар форманата који функционишу у оквиру дате творбене категорије. При сличном прилазу издвајање квалификативних параметара форманата не постаје само себи циљ, већ служи рјешавању ширег задатка, односно утврђивању његове позиције у систему, тј. његовог функционисања у ширем контексту. Без обзира на то што процес поларизације деривационих форманата између центра и периферије протиче у свим творбеним категоријама и у свим одвојеним фрагментима творбеног система, његови конкретни резултати нису увијек очигледни у синхронном истраживању. Брзина одвијања овог процеса великим дијелом одређује се у датим номинацијама и њиховој фреквенцији. Да би се ово потврдило и показала увјерљивост добијених резултата, потребно је синхронно поређење различитих сегмената. Сматрамо да је неопходно направити следећу примједбу: користећи се појмом периферија, жељели бисмо да се

очувамо од његовог упрошћеног тумачења. Кад говоримо о периферији, ми, наиме, имамо у виду најширу и вишеслојну зону система која има важан значај у функционисању како саме творбене категорије тако и деривационог система у цјелини. У језику се стално развијају динамички процеси који су праћени тиме што неке од периферних појава показују тенденцију да заузму мјесто вишег ранга у систему. У складу с тим тече и обратан процес из центра ка периферији. По нама, у горњем степену периферије могу се сврстати тзв. средње продуктивни и ограничено продуктивни форманти који по потреби могу опслуживати одређене структурално-семантичке ситуације. За разлику од центра или језгра, које има чврсто згуснуту структуру, периферија је раздробљенија, и мање подложна строгим нормативним правилима, због чега се ствара већи простор за језичко експериментисање, за појаву околиналних (случајних) експресивно обојених твореница. Периферија је пропустљивија за дјеловање других језичких система међу којима и других творбених категорија, облика потојања датог језика. Битне разлике запажају се у функционалној умјерености централних и периферних форманата.

Функционална намјена суфиксалног центра састоји се у оптималној реализацији творбеног значења релевантног за дату употребу суфикса у једном или другом значењу и одређује се на основу броја фиксираних изведеница са датим суфиксом. На примјер, суфикс *-ица* заступљен је у оквиру творбених категорија *nomina agentis* и *nomina attributiva*.

У нашој грађи налазимо око четрдесет суфикса које смо описали **синхроним методом**, а на основу примјера из прозних остварења Б. Ћопића. Фреквентност односно заступљеност суфикса у оквиру творбених категорија и њихових поткатегија веома је разноврсна. Наш рад захтијевао је да издвојимо и лична имена без обзира на то да ли су идентификационог или квалификационог карактера. При анализи изведених ријечи које смо ексцерпирани из прозних остварења Бранка Ћопића потребно је указивати и на творбену синонимију и творбено гнијездо. О суфиксној синонимији у коришћеној литератури на једном мјесту, нпр., пише: „Реч је о различитим суфиксима који се јављају у идентичним творбеним везама и идентичним творбеним значењима. У изведеницама *ѝрофесорка* и *ѝрофесорица* конкурентни су *-ка* и *-ица*, а у трговка и трговкиња *-ка* и *-иња*. У принципу, семантичке диференцијације нема међу изведеницама, што значи да је реч о својеврсној суфиксној синонимији“ (Ћорић 1982: 9). Оваквих и сличних примјера налазимо доста у нашем материјалу па је тема нашега рада вишеструко интересантна.

Када је ријеч о творбено-семантичким макропољима, дошли смо до увида у функционисање двају крупних проблемских комплекса: *nomina agentis* и *nomina attributiva*, при чему смо утврдили, на примјер, хијерархију суфикса за означавање „лица – носиоца процесуалног обиљежја“ и „лица – носиоца атрибутивног обиљежја“. Неки су суфикси у функцији процесуалног обиљежја, неки су процесуално-квалификативног, неки квалификативно-

-квантитативног, неки имају професионално обиљежје, неки посесивно и сл. У овоме раду било је неопходно утврдити и деривациону моћ творбених основа, као и функционално оптерећење свих суфикса појединачно, тј. њихов семантички капацитет. Ово истраживање омогућује да се из општег инвентара дистинктивних обиљежја карактеристичних за цјелину творбеног система српског језика, а њих је у досадашњем истраживању назначено око петнаестак (Вендина 1990: 16–19), издвоје она која су битна за уобличавање и функционисање творбено-семантичког система у цјелини. У српској дериватологији бројне су расправе о појединачним суфиксима из макропоља које овдје истражујемо, али њихов потпун инвентар и механизми функционисања досад нису разматрани као јединствен систем. Језик прозног дјела Б. Ђопића, како због свог опсега тако и због тематске разноврсности, репрезентативан је и за наш данашњи стандарднојезички просјек, али истовремено и за наше западне дијалекатске просторе. Фреквенција суфикса у оквиру творбених категорија на материјалу који смо ексцерпирали предмет је нашег интересовања, а она је врло неједнака, а исто тако различито је и њихово функционално оптерећење.

Закључак

У овоме раду истраживали смо централне и периферне суфиксе у окриљу творбених категорија а на примјерима прозних остварења у језику Бранка Ђопића.

На основу извршене анализе изведеница за означавање лица утврдили смо постојање двију јасно одређених творбених семантичких категорија:

а) *nomina agentis* – за означавање лица процесуалног обиљежја

б) *nomina attributiva* – за означавање лица као носиоца атрибутивног обиљежја или својства.

У оквиру прве творбене категорије као мотиватор се обавезно налази глагол као носилац процесуалности, док се у оквирима друге категорије као мотиватор могу појављивати и друге врсте ријечи, а најчешће именице и придјеви.

У оквиру творбено-семантичке категорије *nomina attributiva* атрибутивно обиљежје може се одредити:

а) по критерију објективне квалификације са серијом творбених поткатегорија: *nomina professionalia*, *nomina nationalia*, *nomina regionalia*, *nomina patientis*, *nomina possessiva*, *nomina collectiva*;

б) по критеријуму субјективне квалификације, са двјема поткатегоријама: *nomina deminutiva*-са творбеним типом деминутив хипокористик, *nomina meliorativa*-са творбеним типом аугментатив пејоратив.

Према тако успостављеном моделу посматрали смо функционисање како централних тако и периферних суфикса.

ЛИТЕРАТУРА

- Бабић 1986: Stjepan Babić, *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*, Nacrt za gramatiku, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Белић 1901: A. Belich, *Zur entwicklungsgeschichte der slavischen Deminutiv – und Amplificativsuffixe*, Archiv für slavische Philologie 23, Berlin 1901, 134–206, 26 Berlin 1904, 321–357.
- Бошковић 1936: Радосав Бошковић, *Развијање суфикса у јужнословенској језичкој заједници*, Библиотека Јужнословенског филолога 6, XV, Београд.
- Вендина 1989: Т. И. Вендина, Опыт разработки модели сопоставительного описания словообразовательных систем русского и сербскохорватского языков, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, XXXII/2, 99–107.
- Вендина 1990: Т. И. Вендина, *Дифференциация славянских языков по данным словообразования*, Москва.
- Daneš et al. 1962: F. Daneš et al., *Tvoreni slov v cestine, Teorie odvozovani slov*, Praha.
- Dokulil 1967: M. Dokulil, *Tvorbeni slov v cestine. 2: Odvozovani podstatnych jmen*, Praha.
- Земская 1973: Е.А. Земская, *Современный русский язык*, Словообразование, Москва.
- Земская 1992: Е.А. Земская, *Словообразование как деятельность*, Москва.
- Зенков 1969: Г.С. Зенков, *О некоторых задачах учения о Словообразовании*, В. Кн.: Вопросы филологии, Фрунзе.
- Клајн 2002: Иван Клајн, *Творба речи у савременом српском језику. Први део. Слагање и префиксација*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, Институт за српски језик САНУ; Нови Сад: Матица српска.
- Клајн 2003: Иван Клајн, *Творба речи у савременом српском језику. Други део. Суфиксација и конверзија*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, Институт за српски језик САНУ; Нови Сад: Матица српска.
- Леков 1958: И. Леков, *Словообразователни склоности на славянските езици*, София.
- Марков 1971: Б. Марков, *Именице са значењем лица женског пола у српскохрватском језику*, Научни састанак слависта у Вукове дане, књ. 7, 177–187.
- Матијашевић 1970: Ј. Матијашевић, *Неки руски њворбени њијови и њихови српскохрватски еквиваленти*. – *Живи језици*, 71, XII–XIII, 15–23.
- Матијашевић 1987: Ј. Матијашевић, *Око неких питања у творби речи*, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, књ.16/1, 109–116.
- Немченко 1984: В.Н. Немченко, *Современный русский язык*, Словообразование, Москва: „Высшая школа“.
- Нещименко 1974: Г.П. Нещименко Гайдукова, *К проблеме сопоставительного изучения славянского именного словообразования*, у: Теоретические и методологические проблемы сопоставительного изучения славянских языков, Москва, 93–126.
- Нещименко 1987: Г.П. Нещименко, *О некоторых аспектах деривационного синтеза при сопоставительном изучении славянских языков* (к проблеме центра и периферии при изучении словообразовательной категории), у: Сопоставительное изучение словообразования славянских языков, Москва, 62–73.
- Николић 1966–1967: Светозар Николић, *Nomina agentis у старословенском језику*, *Јужнословенски филолог*, XXVII/1–2, 1–84.

- Ристић 1969: О. Ристић, Лексичко-семантичке одлике творбе именица у неких српских и хрватских романтичарских песника, *Јужнословенски филолог*, XXVIII/1–2, 219–320.
- Симеон 1969: R. Simeon, *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*, Zagreb: Matica hrvatska.
- Стевановић 1975: М. Стевановић, *Савремени српскохрватски језик*, Београд 1975.
- Терзић 1985: Б. Терзић, Номина агентис с формантом *-ар* у српскохрватском и руском језику, *Књижевност и језик*, 1–2, 63–68.
- Терзић 1990: Б. Терзић, Названия лиц с суфиксами *-ец/-ац* в русском и сербохорватском языках, *Зборник Мајице српске за филологију и лингвистику*, 39, 113–123.
- Тешановић 2003: Д. Тешановић, *Творбене категорије и њихови категорије у језику Бранка Ћопића*, Бањалука.
- Ћорић 1982: Б. Ћорић, *Моциони суфикси у српскохрватском језику*, Београд.

Drago Tešanović

CENTRAL AND PERIPHERAL SUFFIXES IN SERBIAN DERIVATOLOGY

Summary

Serbian derivation has been on the margins of our language for decades, and if we review monographs which analyze language as well as those from the field of dialectology, we see that word formation is either not analyzed at all or is dealt with briefly and generally within a few pages. However, a series of monographs and scientific papers in the scientific discipline have been published recently. This paper brings to light the list of central and peripheral suffixes in the Serbian language shown in a tabular overview.

Keywords: generative category nomina agentis, nomina attributive, central suffixes, the suffix *-ica* and suffix *-ka*